

Det er menneskene som er Norges viktigste ressurs

Une Tangen
KS Forskning, innovasjon og digitalisering

Paradokset

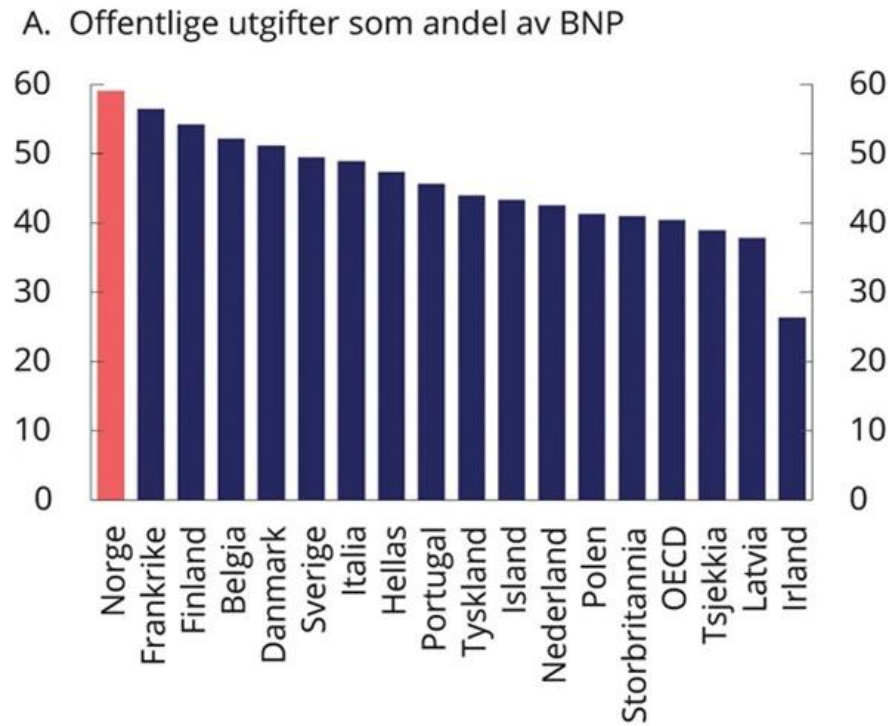
- Offentlig sektor i Norge er både omstillingsdyktig og innovativ
- Vi er effektive – i hvert fall på kjente oppgaver og innsatser
- Men står vi nå overfor mer komplekse problem som strukturene ikke tar høyde for – eller klarer å tilpasse seg?
- Paradokset/dilemmaet: Jo bedre (og mer spesialiserte) vi er på det vi vanligvis gjør, jo vanskeligere er det å finne nye løsninger

Har vi en
offentlig sektor
for vår tid?

Norge har høy ressursbruk i offentlig sektor sammenlignet med andre OECD-land

Men vi har også noen store utfordringer

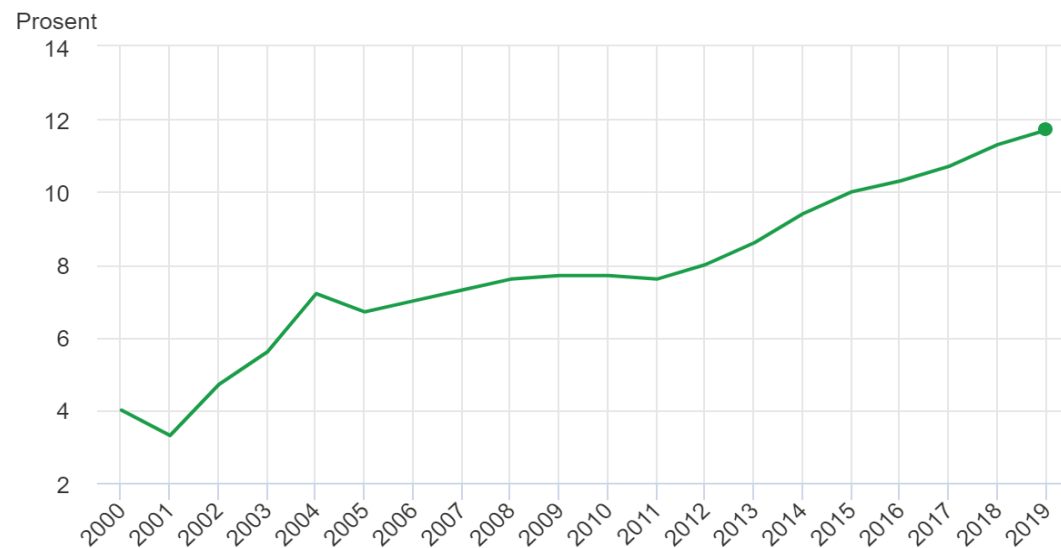
- Ensomhet
- Utenforskap
- Klima og miljø
- Psykisk uhelse
- Vi mangler folk!

Nesten tolv prosent av alle barn i Norge lever i familier med lav inntekt

Det er 115 000 barn

Figur 1. Andel barn under 18 år med vedvarende lav husholdningsinntekt¹. Prosent

Kilde: Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger, Statistisk sentralbyrå.

Sosial ulikhet i helse vokser, og er økende

- Også brede samfunnslag blir rammet
- Sosiale helsedeterminanter har stor betydning for menneskenes helse
  - Barns tidlige utvikling
  - Skole og utdanning
  - Inntekt og fattigdom
  - Bolig og lokalsamfunn m.m.

Unge som står utenfor arbeid, opplæring og utdanning (NEET)

En analyse av unge i NEET-kategorien

Forfattere:

Tonje Fyhn, Rebecca Lynn Radlick, Vigdis Sveinsdottir

Rapport 2-2021, NORCE Helse

Hvem er de unge utenfor utdanning, arbeid eller arbeidstrening (NEET-gruppen)?

Norge har færre unge i denne gruppen enn andre europeiske land, men:

- Flere er i en utsatt situasjon (mental sykdom, ikke gjennomført videregående opplæring, flere på helserelaterte ytelser). Flere står med andre ord lenger fra arbeidsmarkedet enn i andre land
- Flere er inaktive, og søker seg ikke til arbeid eller utdanning

(11 %, Oecd 2018)

Frakoblingsprosessen – hva sier de unge selv?

- Manglende tilhørighet og mangel på relasjoner er oppsiktsvekkende dominerende
  - Lav selvfølelse og mestring: Ond spiral, føler at det ikke er bruk for en, manglende bekreftelse
  - Møtet med systemet: Følelse av å være kasteball, og sprik mellom behov og tiltak/tjenester
  - *Påkobling* skjer hovedsakelig når voksne støtter, hjelper med å finne veien videre, og legger til rette for mestring

Relasjoner er det aller viktigste for inkludering♥

Unge voksne som ikke er i utdanning eller arbeid forteller om:

- Omsorgssvikt
- Trøblete familieforhold
- Brudd i kontakt med foreldre
- Mobbing
- Manglende tilhørighet, ingen venner
- Ensomhet

Er rammebetingelser som tjenestene drives og utvikles i gode nok?

- Måten vi måler resultater på i offentlig sektor har stor betydning for mulighetene for samarbeid og finansiering på tvers
- Vi måler på input og aktivitet – ikke på effekter av tiltak og tjenester som settes inn
- Det er krevende for ledere og ansatte å fokusere på det som gir effekt

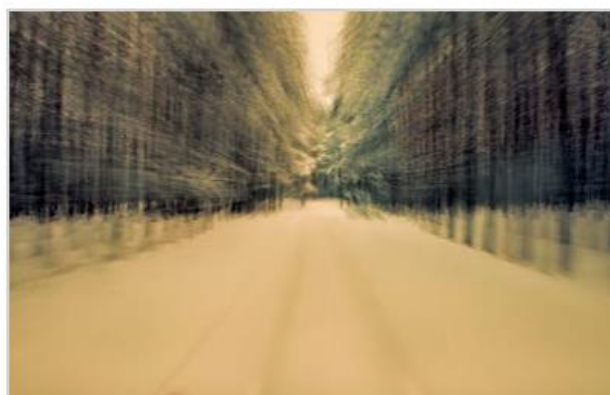
Utenfor-regnskapet

Utenfor-regnskapet er et verktøy for å vise hvor mye samfunnet potensielt kan spare på å forebygge fremfor å reparere, og på å investere i mennesker fremfor å se dem som en utgiftspost.

Hvorfor har vi laget Utenfor-regnskapet?

Vi vet at det lønner seg å forebygge. Og å investere i mennesker. Derfor har vi laget Utenfor-regnskapet, som tallfester hvor mye vi potensielt kan spare på å forebygge fremfor å reparere.

Kom i gang med Utenfor-regnskapet

Utenfor-regnskapet er en økonomisk beregningsmodell som er skreddersydd for bruk i kommunesektoren. Kom i gang med det forebyggende arbeidet - last ned Utenfor-regnskapet her!

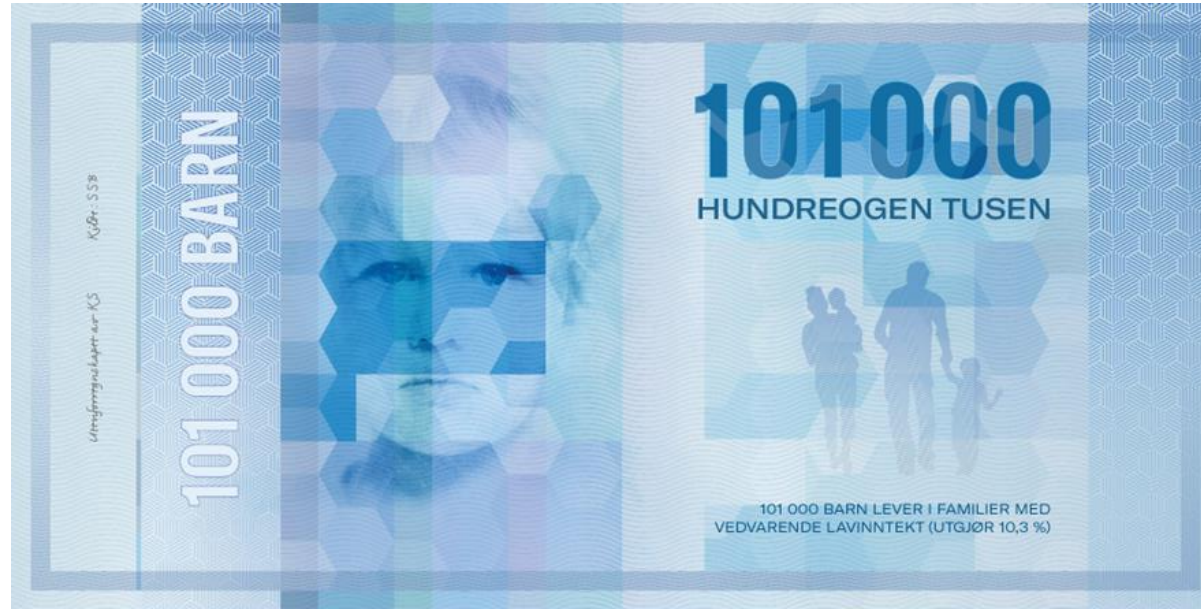
Slik er beregningene gjort

Det ligger omfattende økonomiske beregninger bak Utenfor-regnskapet. Data er koblet sammen på en helt ny måte, noe som gir oss ny kunnskap om hva vi kan spare på å forebygge, når vi bør sette inn tiltak og hvem som har størst fare for å falle utenfor.

Hvordan kan vi ta oss råd til som samfunn – økonomisk og menneskelig – å ikke investere ekstra i utsatte barn og unge?

- Nesten en av fem personer mellom 18 og 59 år er ikke i arbeid eller i utdanning
- Norge ligger i Europatoppen med antallet unge uføre grunnet psykiske lidelser
- Fullføring i videregående opplæring

Vi visste det allerede i barnehagen

Hva er Utenfor-regnskapet?

- Investere *før* skade skjer
- Utenfor-regnskapet er en budsjettøkonomisk modell som beregner lønnsomheten av å *investere* i forebyggende tiltak
- Utenfor-regnskapet er koblet til målgrupper som er i utsatte situasjoner. Data kobles på nye måter
- Utenfor-regnskapet sier *ikke* noe om effektene av tiltak som settes inn

Koblingene i Utenfor-regnskapet er aldri blitt gjort før i Norge

- I regnskapet kobles forbruk av velferdstjenester med offentlige kostnader og inntekter
- Kostnader, inntekter og forbruk av offentlige tjenester sees i et livsløp
- Personer i målgruppene blir sammenlignet med gjennomsnittet av befolkningen
- Modellen beregner hvordan kostnadene og inntektene fordeler seg på ulike offentlige budsjetter – *på tvers av forvaltningsnivåer og mellom ulike sektorer*

Målgruppene i Utenfor-regnskapet er *ikke* tilfeldige

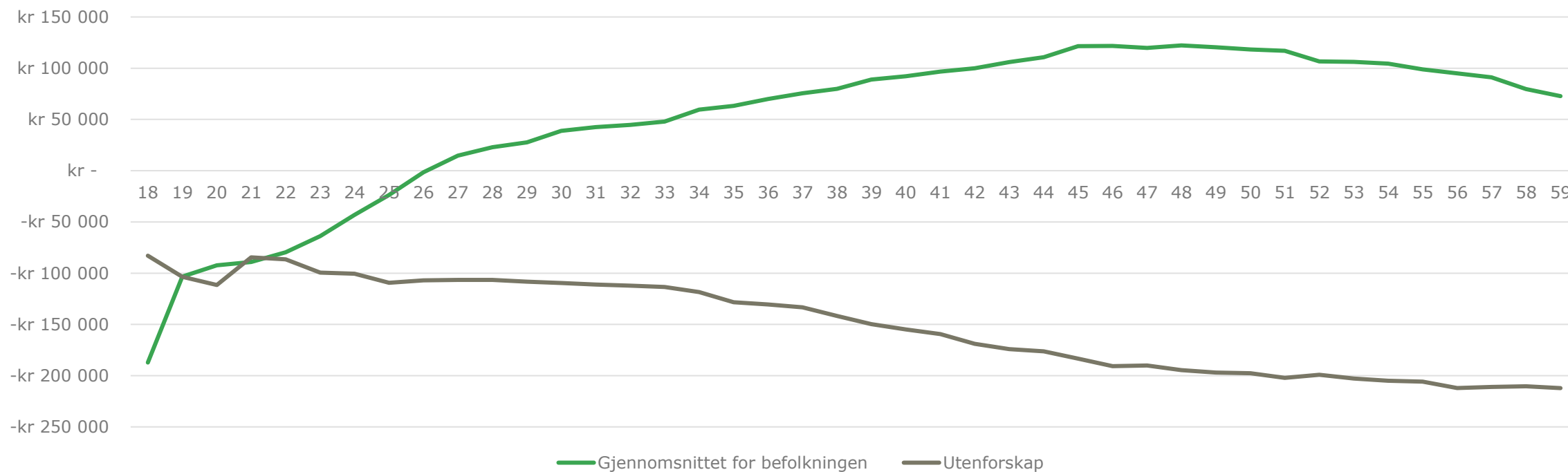
Målgruppe	Antall	Definisjon
Gjennomsnittet for befolkningen	3 987 155	Alle under 60 år bosatt i Norge i 2017
Barn i lavinntektsfamilier hvor barnet er norskfødt med innvandrerforeldre	(2004-2017) 99 585	Alle individer som i en alder mellom 0 og 15 år har vært i en lavinntektshusholdning. Koblet mot foreldres innvandringsstatus.
Barn i lavinntektsfamilier hvor en eller begge foreldrene mottar uføretrygd eller økonomisk sosialhjelp	(1998-2018) 208 376	Alle individer som i en alder mellom 0 og 15 år har vært i en lavinntektshusholdning. Koblet mot om foreldrene har mottatt enten uføretrygd eller økonomisk sosialhjelp
Unge som har står i fare for å ikke fullføre videregående opplæring på normert + 2 års tid	(1994-2016) 666 373	Elever på allmennfag/studiespesialiserende som ikke er registrert med videregående utdanning 5 år etter opptak, og tilsvarende 6 år for elever i yrkesfag
Barn med hjelpetiltak i barnevernet	(2008-2017) 233 260	Alle som i en alder mellom 0 og 15 år er blitt registrert med hjelpetiltak
Barn som har foreldre med diagnose innen psykiske lidelser eller rusmiddelproblem	919 910	ICD-10, kategori F00-F99 eller ICPC2, diagnosegruppe 6 el. diagnosekapittel P
Barn diagnostisert med depresjon eller angst	72 200	ICD-10, kategori F40-F48 + F30-F39
Barn diagnostisert med adferdsvansker	132 227	ICD-10, kategori F90-F98

Kostnadene og inntektene i modellen

Sektor	Måleenhet	Kilde	Pris
Kriminalomsorgen	Kostnad per straffet	SSB	320 032
Skatteinnbetaling (Lønns- og kapitalinntekter og stønader)	Skatt på lønns- og kapitalinntekter + arbeidsgiveravgift + stønader	SSB	Skattesatser
Utdanning	Kostnad per elev (videregående opplæring og høyere utdanning)	SSB	158 200 (vgo) 142 665 (UH)
Overføringer (stønader)	Skattepliktige og skattefrie overføringer	SSB	Faktisk utbetalt
Kommunale helse- og omsorgstjenester	Gjennomsnittlig utbetalt refusjon per personer benyttet	Kommunalt bruker- og pasientregister	Varierer med aldersgruppe, tjeneste og målgruppe
Spesialiserte helsetjenester	Kostnad per episode og per liggedøgn	Norsk pasientregister og SAMDATA	Varierer med aldersgruppe, tjeneste og målgruppe
Barnevernstjenester	Kostnad per hjelpe- og omsorgstiltak	SSB	106 713 (hjelpe) 1 541 220 (omsorg)
Kostnader ved tiltaket		Fylles ut av brukeren	

Tankegangen i modellen

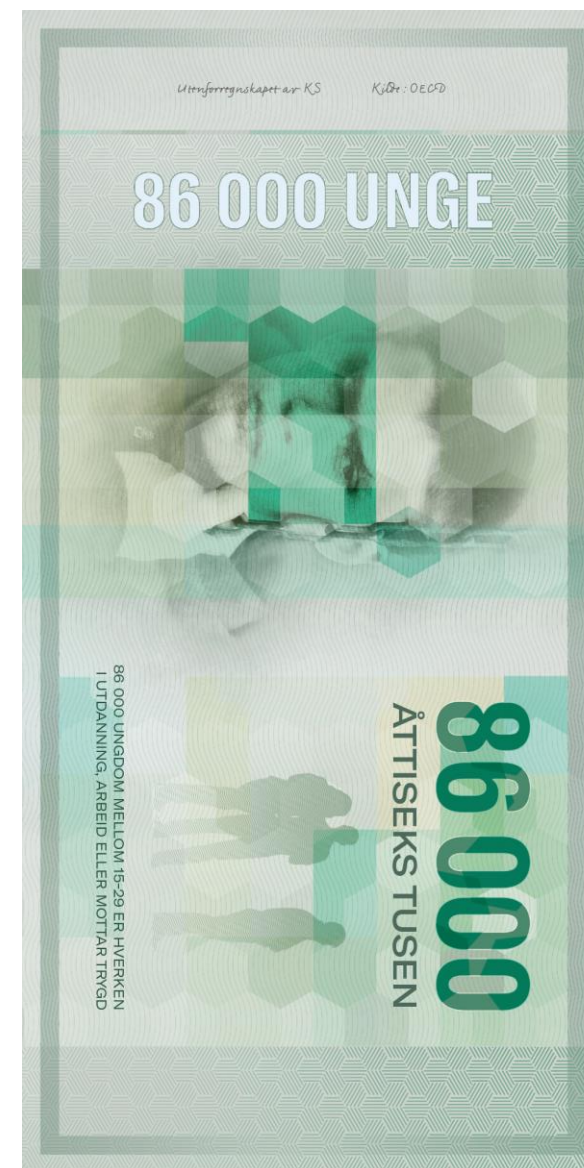
- Modellen tar utgangspunkt i livsløpskostnaden til en gjennomsnittlig person og livsløpet til en person i en av målgruppene i modellen.

- Gevinsten ved å få en person i målgruppen til å bli som en gjennomsnittsperson er altså differansen mellom disse to linjene

Hva kan Utenfor-regnskapet brukes til?

- Diskusjonsgrunnlag på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer:
  - Hvem har investeringen, og hvem får gevinstene hvis vi lykkes?
Hvordan kan vi samarbeide (f.eks. samfinansiere) på nye måter?
- Politisk beslutningsgrunnlag som kan gjøre det enklere å investere i forebyggende tiltak rettet mot sårbare barn og unge

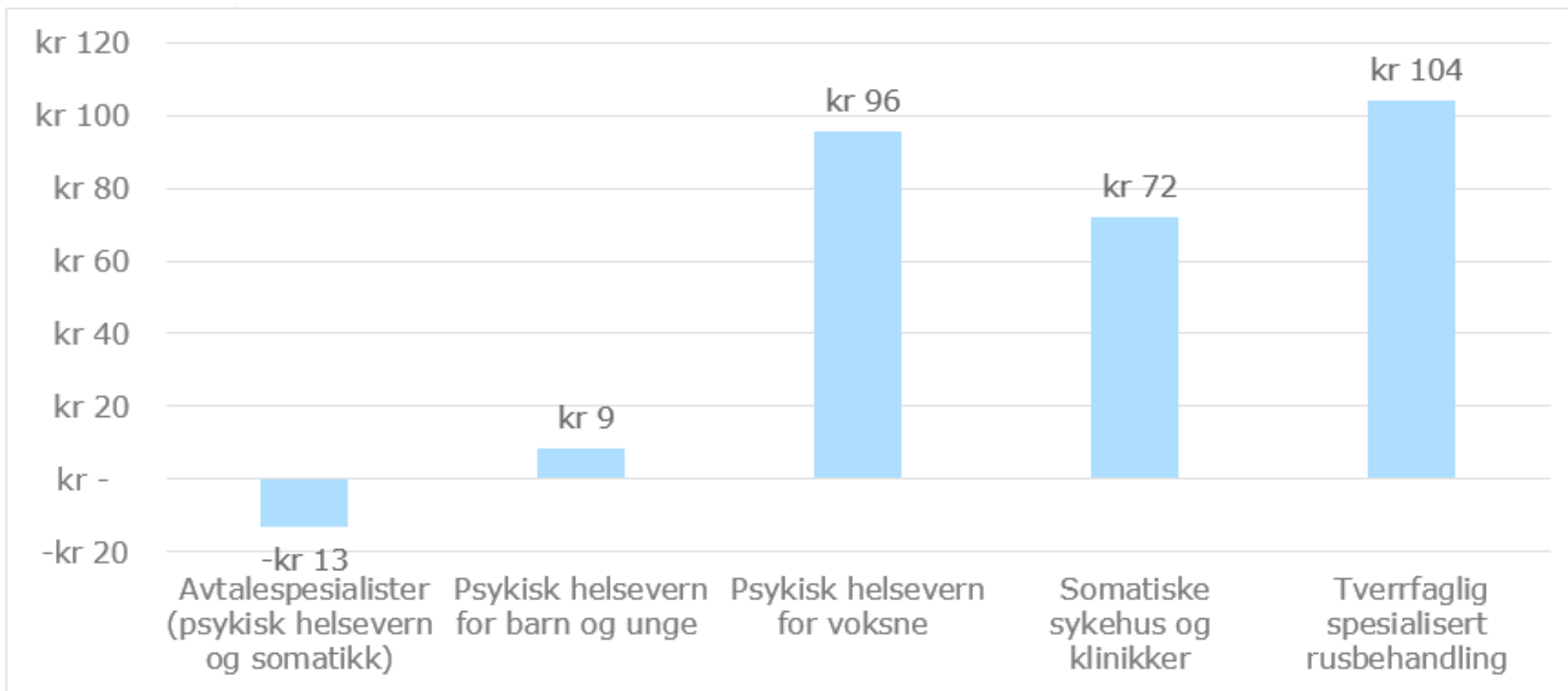

Generelt ser vi at personer i målgruppene i Utenfor-regnskapet har høyere forbruk av offentlige tjenester, og større overføringer enn den øvrige befolkningen (trygd og økonomisk sosialhjelp)*

*Registerdata for 2017 levert av SSB og Helsedirektoratet. Utgiftene og inntektene er beregnet i 2017-kroner

Merkostnader i millioner kroner pr år for målgruppen Barn i lavinntektsfamilier fordelt på områder i spesialisthelsetjenesten. Figuren viser hvor mye målgruppen forbruker sammenlignet med gjennomsnittet av befolkningen

«Vi har ikke råd til å reparere alt lenger»

- Vi trenger NYE løsninger for barn og unge som vi vet står i risiko for å falle utenfor
- Kan vi tenke nye aktører som en del av løsningen?
- Hvordan får vi snudd mer av ressursbruken i offentlig sektor fra reparasjon til forebygging?

13.000 personer står utenfor arbeidslivet og utdanning i Kristiansand: – Vi er nødt til å gjøre ting annerledes for å lykkes

Kristiansand vil bli en forsøkskommune i et nytt prosjekt for å få flere i arbeid. Arbeids- og sosialminister Torbjørn Røe Isaksen ønsker initiativet velkommen.

Oppdatert i går 13:15

Politikere og ansatte i Kristiansand kommune hadde tirsdag et positivt, digitalt møte med arbeids- og sosialminister Torbjørn Røe Isaksen. Foto: Kristin Ellefsen

av Håvard Karlsen

KRISTIANSAND: – Det er et viktig og spennende løft de ønsker, sier Torbjørn Røe Isaksen.

Alt som er skapt av
mennesker, kan endres
av mennesker

